

ESITYS 1

PÄÄTÖSLAUSELMA KIELILAIN KÄYTÄNNÖN TOTEUTUMISESTA

SUOMEN HALLITUKSELLE

Suomen valtiovallan tähänastinen käytäntö kielilain soveltamisessa on huolestuttava. Mitään muuta lakia ei vuosien saatossa ole valvottu yhtä puutteellisesti viranomaisten taholta. Folktinget vaatii valtioneuvostolta selvää viestiä tämän epäkohdan korjaamiseksi.

Valtioneuvoston eduskunnalle keväällä 2006 antama kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta antaa oikean ja yksityiskohtaisen kuvan Suomen kieliolosuhteista. Kertomuksessa nostetaan näin muodoin esille myös kielilain soveltamisen ilmeiset puutteet. Erityisesti tämä koskee tuomioistuinlaitosta ja sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Kertomuksesta ilmenevät myös viranomaisten toimenpiteet ja aloitteet kielilain säännösten soveltamiseksi.

Viranomaisten nykyisin soveltaman linjan mukaan kielitaitovaatimukset jäävät usein muodolliselle tasolle. Folktingetin mielestä tämä ei riitä. Kansalaisten tarpeet on asetettava etusijalle. Kunkin viranomaisen johdon on vastattava siitä, että sen organisaatio toimii kummallakin kielellä. Tämä edellyttää niin kielistrategioita kuin luotettavia arviointivälineitäkin.

Valtioneuvoston kertomuksessa ilmaistaan selvästi hallituksen hahmottelemat tulevaisuuden haasteet ja kipupisteet. Siinä todetaan muun muassa, että on kehitettävä kielilain seurantavälineitä, joista ainakin osan tulee olla hallinnon ulkopuolisten suorittamaa ja riippumatonta arviointia. Valtioneuvosto toteaa, että seurannan avulla lainsäädännön toteutumista voidaan luotettavalla tavalla arvioida. On merkillistä, että tällainen valvonta edelleen puuttuu, etenkin kun uusi kielilaki perustuu olennaisilta osiltaan samoille periaatteille kuin vanha kielilaki. Suomelle oikeusvaltiona on kiusallista, että itse asiassa vuodelta 1922 peräisin olevaa kielellisiä oikeuksia koskevaa päätöstä ei edelleenkään tärkeiltä osiltaan sovelleta.

Kielilaki antaa kansalaisille huomattavat oikeudet palveluihin kummallakin kansalliskielellä, mutta kielilaki koskee myös viranomaisten välistä sisäistä viestintää. Näin ollen esim. enemmistökieleltään ruotsinkielisen kunnan on saatava valtiolliset kirjelmät ruotsiksi. Folktinget pitää tämän vuoksi välttämättömänä, että viranomaiset laativat erityiset suunnitelmat siitä, miten valtion viranomaisen ja ruotsinkieliseen kirjeenvaihtoon oikeutetun tahon välinen viestintä saadaan toimimaan käytännössä.

Kertomuksessa kiinnitetään huomiota myös Suomessa vaadittavaan todelliseen kielitaitoon. Valtioneuvosto toteaa muun muassa, että on syytä arvioida, onko kielellinen valmius ”sopuoinnussa perustuslain kielellisten oikeuksien toteutumisen kanssa”. Kertomuksessa käsitellään myös toisen kotimaisen kielen opetuksen tuntimäärää peruskoulussa. On ilmeistä, että peruskoulun nykyinen tuntimäärä ei ole riittävä takaamaan kielitaitotasoa, joka antaa mahdollisuuksia kielilain säännöksiä käytännön soveltamiselle.

